T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİNDEKİ FRANSIZCA KELİMELER

ESİN TURGUT

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. ÇAĞRI ÖZDARENDELİ

EDİRNE 2009

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esin TURGUT tarafından hazırlanan **Türkçe'deki Fransızca Sözcükler** isimli **YÜKSEK LİSANS** tezi sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği'nin 12-13. maddeleri uyarınca 19.10.2009 Pazartesi günü saat 11.00'de yapılmış olup, tezin* Kabul edilmesi OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Üyeleri	Kanaat	İmza
Prof.Dr. Recep DUYMAZ Üye	Kabul edilmesi	
Doç.Dr. İbrahim SEZGİN Üye	Kabul edilmesi	
Yrd.Doç.Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ Danışman	Kabul edilmesi	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesi / Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	**353886**
Yazar Adı / Soyadı	ESİN TURGUT
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 25372426562
Telefon / Cep Telefonu / e-Posta	02842354484 05335699386 ahmetcetin.58@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler
Tezin Tercümesi	French Words in Turkish Language
Konu Başlıkları	Türk Dili ve Edebiyatı
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Türk Dili Bilim Dalı Türk Edebiyatı Bölümü
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2009
Sayfa	71
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ
Dizin Terimleri	Türk dili ve edebiyatı=Turkish language and literature Fransızca=French language Sözlük=Dictionary Roman=Novel
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama / Kısıt Süresi	Yok

Yukarıda başlığı yazılı olan tezimin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Tez Merkesi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda tamamen veya kısmen çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

07.11.2009

İmza:.....E. Turgut.....

Yazdır

Tezin Adı : Türk Dilindeki Fransızca Kelimeler

Hazırlayan : Esin TURGUT

Ö Z E T

Çalışmanın amacı Türk Dilindeki Fransızca kelimelerin kullanımlarını belirleyip, dilimizi batı kaynaklı kelimelerden arındırma bilincini yaratmaktır. Çalışma, dilimize batı kaynaklı kelimelerin girişinin tarihi ve nedenleri ile dilimizdeki 2 roman, 10 öykü incelenerek, buralardaki Fransızca kelimelerin belirlenmesiyle oluşmuştur.

Çalışma için, Türk Dili kitapları ile Türk Dil Kurumu'nun Türkçe'de Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü incelenmiş ve Mustafa Nihat Özön'ün Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü temel alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Fransızca, Kelime, Dil, Sözlük, Roman, Öykü

Thesis' Name : French Words in Turkish Language
Name and Surname : Prepared by, Esin TURGUT

ABSTRACT

The aim of this thesis is determining the usage of French words in the Turkish language, and creating an awareness of purification our language from words of west origin. The study includes the date when the words of west origin entered our language and its reasons. Also, 2 novel and 10 story have been analysed to determine French words which take place in novels and stories.

Turkish Language books as well as The Dictinonary of The West Origin Words in Turkish Language of Turkish Language Institution have been analysed for the study. Besides, it has been predicated on Turkish - Foreign Words Dictionary which is written by Mustafa Nihat Özön.

Key Words: Turkish, French, Turkish, Language, Word, Dictionary, Novel, Tale

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ …… **ii**

GİRİŞ …… **1**

1.TÜRKÇEDE BATI KAYNAKLI KELİMELERİN TARİH İÇİNDEKİ YERİ …… **2**

1.1. İlk Dönemler …… **2**

1.2. Gerileme Dönemi Ve Sonrası …… **5**

1.3. Cumhuriyetten Sonra …… **7**

2.İNCELENEN ESERLERDEKİ FRANSIZCA KELİMELER **9**

2.1. ROMAN …… **9**

2.1.1. Fatih Harbiye , Peyami Safa , 1931 …… **9**

2.1.2. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Peyami Safa, 1937 …… **23**

2.2. ÖYKÜLER …… **41**

2.2.1. 1890 – Kara Bibik, Nabizade Nazım …… **41**

2.2.2. 1892 – Hiç, Samipaşazade Sezai …… **43**

2.2.3. 1892 – İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır, Samipaşazade Sezai …… **43**

2.2.4. 1943 – Bir Serencam, Yakup Kadri Karaosmanoğlu …… **43**

2.2.5. 1946 – Otlakçı, Memduh Şevket Esendal …… **46**

2.2.6. 1946 – Döğüş, Memduh Şevket Esendal …… **47**

2.2.7. 1946 – Arabacı Ali, Memduh Şevket Esendal …… **47**

2.2.8. 1950 – Karanfiller ve Domates Suyu, Sait Faik Abasıyanık …. **47**

2.2.9. 1979 – Yalıda Sabah, Haldun Taner …… **47**

2.2.10. 1999 – Komşular, Tahsin Yücel …… **62**

3.GÖRÜŞLER …… **65**

SONUÇ …… **68**

İNCELENEN ESERLER …… **70**

KAYNAKÇA …… **71**

Ö N S Ö Z

Dilimiz benliğimizdir. Dilimize sahip çıkmamız gerekir. Son dönemlerde dilimiz Arapça ve Farsça kelimelerden arındırılmaya çalışılırken, batı kaynaklı kelimelerin onların yerini aldığı görülmektedir.

Dilimize batı kaynaklı kelimelerin girmesi, Anadolu'ya açılmamızla başlamıştır. 11.yy.da konuşma diline giren batı kaynaklı sözcükler, Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlemesiyle çoğalmıştır. Yeni yeni karşılaşılan eşya ve kavramların adları olduğu gibi dilimize taşınmıştır. Batıdaki ilerlemeler, yeni buluşlar yüzümüzü batıya çevirmemize, farklı bir uygarlığa yönelmemize neden olmuştur. Bu, batının alfabesini, kültürünü, pek çok kurumlarını alarak, dilimizdeki batı etkisinin artmasına yol açmıştır. Fikir ve sanat alanlarındaki ilerlemeleri öğrenmek için batıya gönderilen gençler, yurda döndüklerinde batı dillerinin yayılmasında adeta gönüllü elçi görevini üstlenmişlerdir.

Dildeki yabancılaşmanın en önemli sebeplerinden biride batı dillerinin eğitim kurumlarına girmiş olmasıdır. Osmanlı'dan başlayan azınlık okulları giderek yaygınlaşmış, batı diliyle eğitim veren okulların sayısı da hızla artmıştır. Okullarda batı dillerine verilen önem artarken, öğrenme yaşı daha gerilere çekilmiştir. Çok uluslu kuruluş ve şirketlerin ülkemizde çoğalmasıyla çoğu iş başvurularında batı dilleri bilme ön koşul olmuştur.

Dilimize ve kültürümüze sahip çıkıp, doğru örnekler sergilemesi gereken medya da bu konularda istenilen ölçüde görevini yerine getirememektedir.

Burada, dilimizdeki tüm batı kaynaklı sözcükleri değil, yalnızca dilimizdeki Fransızca sözcükler değerlendirilmiştir. Bu çalışmayla, dilimizdeki yabancı kelimelerin yoğunluğuna dikkat çekmeyi ve toplumun her kesiminin dilimize sahip çıkmasını diliyorum.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında benden yardımlarını esirgemeyen Yrd.Doç.Dr. F.Sibel BAYRAKTAR'a, tez savunma jürimde bulunan Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Sayın Prof.Dr. Recep DUYMAZ'a, Danışmanım Yrd.Doç.Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ'ye ve Tarih Bölümünden Doç.Dr. İbrahim SEZGİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Esin TURGUT, 2009

GİRİŞ

Dil bir kâğıda da benzetilebilir: Düşünce kâğıdın ön yüzü, ses ise arka yüzüdür. Kâğıdın ön yüzünü kestiniz mi, ister istemez arka yüzünü de kesmiş olursunuz. Dilde de durum aynı: Ne ses düşünceden ayrılabilir, ne de düşünce sesten.

Dil, bir milleti meydana getiren öğelerin başında gelir. Dil, bir toplumun fertlerini birbirine kenetleyerek, onları düşünce, duygu, zevk, mantık, felsefe, çıkar (menfaat), ahlâk birliği etrafında toplar, topluma millet olma niteliğini kazandırmada rol oynar; millî benliği koruyarak onun yok olmasını ve başkalaşmasını önler. Diller milletlerle birlikte gelişen, onun ayrılmaz parçasıdır. Bu gelişme sırasında dilimizin başka dillerden etkilenmesi doğaldır ama bu dillerin, dilimizi istilası düşünülemez.

Oysaki dilimiz yıllarca, dilde yabancılaşma sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Dilimiz, bir dönem Arapça ve Farsça daha sonra ise Fransızca, İtalyanca, Almanca, İngilizce gibi dillerin etkisi altında kalmıştır.

Bu çalışmada, dilimizdeki Fransızca kelimelerin yoğunluğu gözler önüne serilmek istenmektedir. Bunun için dildeki batı kaynaklı kelimelerin tarih içindeki seyri, dönem dönem araştırılmıştır. Bu konuda iki roman, on öykü incelenmiş, buralardaki Fransızca kelimeler çıkarılmış, kronolojik sırasıyla verilmiştir. Daha sonra dildeki yabancılaşmanın sebepleri değişik görüşlerle ortaya konmuş, toplumda dil bilincinin oluşmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

1. TÜRKÇEDE BATI KAYNAKLI KELİMELERİN TARİH İÇİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Fatin SEZGİN Türkçe'de batı kaynaklı kelimelerin tarih içindeki seyrini aşağıdaki dönemlerle belirtmiştir. Dilimizdeki batı kaynaklı kelimelerin tarih içindeki seyrini ele alırken, Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları ilk dönemlerden günümüze kadar geçen dönemleri incelemek gerekir. Ancak sözlü kültür geleneğinin ağır bastığı toplumumuzda eski metinler oldukça sınırlıdır. Bu bakımdan sayılara dayalı değerlendirmeleri amaç edinen bir çalışmada ilk dönemlere inmek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla bu devirler hakkında sadece tasvir edici bazı ifadeler kullanmak gerekmiştir. Ancak matbaanın kullanılmasıyla analitik çalışmaların kolaylaştığı söylenebilir. Dolayısıyla son dönmelerde hangi kelimenin ilk olarak hangi yıllarda metinlerde görünmeye başladığı, hangilerinin kullanımdan düştüğü belirlenebilir. Özön (1962) ve Korkmaz (1995) yabancılaşmayı değişik tarihi dönemlere ayırarak ele almışlardır. Çalışmamızda bu süreç, İlk Dönemler, Duraklama Sonrası Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

1.1. İlk Dönemler

Her milletin dili, tarih boyunca diğer dillerle sürekli bir etkileşim içindedir. Türklerin İslamiyeti kabulüyle, dilde Arapça ve Farsça etkisi artmıştır. Anadolu'nun yurt edinilmesiyle de, karşılaşılan yeni millet ve kavimlerin dillerinden etkilenmemek mümkün olmamıştır.

On birinci yüzyılda Doğu Anadolu'ya yerleşimle birlikte Bizans İmparatorluğu içinde yer alan Rum ve Ermenilerden birçok kelime dilimize girmeye başlamıştı. Böylece göçebe hayatta bulunmayan birçok eşya ve kavramın adı dilimize yerleşmiştir. Bunu izleyen yüzyıllarda yerleşik hayat tarzının mimari ve çevreyle ilgili kelimeleri yanında yeni karşılaşılan birçok meyve, sebze ve diğer gıda maddelerinin adları alındı.

On dördüncü yüzyılda Osmanlı Devletinin kurulmasıyla Rumeli'ye geçiş sonucu bu ve bunu takip eden yüzyıllarda Sırplar, Slavlar, Macarlar, Cermenler ve Romenlerle; Karadeniz ve Akdeniz kıyılarına ulaşılınca Cenevizliler, Venedikliler, Portekizliler ve İspanyollarla karşılaşıldı. Bütün bu kavim ve milletlerden dilimize kelimeler geçti. Gemicilik ve ticaretle ilgili birçok kelime, Ceneviz ve Venediklilerle olan ilişkiler sonucu İtalyancadan alınmıştır. Mustafa Nihat Özön, Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü'nde on dördüncü asırda yazılmış tarihlerden Düsturname-i Enveri' de: Babus, ban, bergos, Çih (Çek), despot, Elinos, Engürüs, Flori, frank, kadırga, Kedelon (Katalon), liman, martoloz, neft, Rum, Serf (Sırp) tekfur, yovoda, kelimelerine, Aşıkpazade Tarihi'nde: ban, barçe, çuha, dragoman, hersek, horyat, kaptan (kumandan) keşiş, kilise, körfez, kral, Las (Sırp), liman, meteris, pırank, pus, şapka, üsküf kelimelerine işaret etmiştir. Özön bunlardan başka, Peçevi, Selaniki, ve Evliya Çelebi'den örnekler vermektedir.

Seydi Ali Reis'in Mir'atü'l Memalik adlı eseri Mehmet Kiremit (1999) tarafından incelenerek kelime izini çıkarılmıştır. Bu dizinde bulduğumuz batı kaynaklı kelimeler şöyledir: ablı, alay, Anotolı, balça, baştarda, birişkal, cunda, çekleve, darda, defter, dümen, falya, ferraka, fığla, fırkata, filandra, flori, fora, forsa, funda, furtuna, guvernador, istife, kadırga, kadine, kalita, kalyon, kamarot, kapurdan, karavula, kardiye, kerder, kete, kopçacı, korsan, kömi, körfüz, külür, lek, lenkuvarta, levend, liman, lüşte, mayıstra, mayna, metris, nefti, orsazir, pente, pergende, piravador, poçalamak, Portukal, puçuz, pupa-prova, pusla, raca, Rodos, Rum, Rumi, Rus, sandal, seren, silsire, sugurya, talas, tente, tiramola, tirinkete, urba, usturlab, varil, yalpı, yeke, yular.

Dankoff (1955) Ermenice ve Tietze (1955) Rumcadan geçip yerel ağızlarda yerleşen yabancı kelimeler üzerine ayrıntılı değerlendirmeler yapmışlardır. Tietze'nin ele aldığı 303 kelimenin toplam 1179 değişik söyleyiş şekli bulunmaktadır. Aynı durum Ermenice için de geçerlidir.

Bu arada inşaat ve konutla ilgili olarak: anahtar, avlu, badana, bodrum, iskemle, kalas, kanepe, kerevet, kiler, kilit, kiremit, kodes, kulube, kümes, manastır,

mandra, masa, mazgal, mermer, mertek, mobilye, molos, salaş, temel, tente, tuğla kelimeleri; bitki, sebze, meyve ve yiyecek adları olarak: ahlat, ananas, bezelye, boğaça, cacık, çağla, çemen, çerez, defne, fasulye, fındık, fidan, francala, havyar, ıhlamur, ıspanak, ıstakoz, karanfil, kaşar, kenevir, kestane, kiraz, kumanya, lahana, lapa, leylak, limon, lüfer, marul, midye, muşmula, palamut, pancar, papara, papatya, peksimet, pırasa, pide, pirzola, portakal, reçine, salça, simit, somun, uskumru kelimeleri alınmıştır. Giyim kuşamla ilgili olarak: çuha, elmas, fanila, kanaviçe, kopça, kundura, patik, pırlanta, şayak, takunya, tela, uruba kelimeleri girerken çeşitli alet ve eşya adları da alınmıştır: baston, bavul, billur, cendere, cımbız, cıvata, çapa, çelenk, fener, fıçı, fırça, gocuk, haç, halat, harita, huni, ığrıp, ısgara, kama, kandil, kasatura, kerata, kınnap, kukla, kulp, kumbara, kutu, laba, mandal, mancılık, manivela, masura, mengene, mıknatıs, misket, olta, pulluk, pusula, sabun, sini, soba, susta, sünger, tabaka (tütün konulan), tabla, tapa, tasma, tela, teneke, tırpan, tulumba, üsküf, varil, varyos, vida, vinç gibi. Bu dillerden girenlerin bir kısmı, Yunanca veya Latinceden, önce Arapça ve Farsçaya geçmiş, daha sonra dilimize ulaşmıştır. Bu bakımdan etimolojileri ihtilaflıdır: Billur, çerez, çuha, elmas, fener, fırın, tavla, tavus gibi. Bu dönemlerde giren kelimelerden işlek olanlar zamanla dilimizde öylesine özümlenmiş ve birçoğu dilin ses yapısına o kadar uydurulmuşlardır ki, yabancılıkları ancak etimolojilerinden anlaşılır.

Yahudilerin İspanya'dan Osmanlı devletine göç etmeleri sonucu on altını yüzyıldan sonra tıp ve ticaret alanlarında İspanyolca ve İtalyanca birçok kelime geçmiştir. Aynı yüzyılda kapitülasyonlar dolayısıyla Fransa ile kurulan dostça ilişkiler sonunda bu dilin Türkçe üzerinde ciddi etkileri belirmeye başlamıştır. Tanzimat'tan sonra bile batı denince çoğunlukla Fransa anlaşılmıştır. Birçok aydın ve eşraf bu ülkenin dil ve kültürü ile yakından tanışmıştır. Bugün bile batı dillerinden alınan kelimelerin çoğu Fransızcadaki telaffuzuna göre kullanılmaktadır. Ancak Amerikan etkisinin kendisini yoğun bir şekilde hissettirmeye başladığı günümüzde bu kural bozulmaya başlamıştır.

Halk, Divan ve Tasavvuf edebiyatları işledikleri konular itibarıyla batı kaynaklı kelimeler kullanmaya elverişli değildi. Mesela Yunus Emre'de Türkçeye

mal olmuş ve artık yadırganmayan kandil, mermer, poyraz, Rum, sınır ve Farsçadaki ‘bade’ye benzeyen badya gibi Yunanca asıllı birkaç kelimeye rastlanmaktadır. Karacaoğlan dünyevi konuları daha çok işleyen bir halk ozanı olduğundan onda rastlanan batı kaynaklı kelimeler daha çoktur: Ağustos, avlu, billur, çerez, efendi, elmas, fener, fındık, fırtına, furun, öğlen, fidan, firenk, hoyrat, kandil, karanfil, kıral, kiraz, kutu, mermer, Nemse, patrik, portak, poyraz, tavla, tavus, tül. Burada tül kelimesi Fransızca olup diğerleri Latince, İtalyanca, Yunanca ve Slavcadan gelmektedir.

1.2. Gerileme Dönemi ve Sonrası

Gerileme döneminin başlaması ile batı uygarlığı karşısında duyulan hayranlık ve eziklik duygusu, ecnebi dil bilmenin ve bu dillerden kelimeler kullanmanın bir meziyet sayılamasına yol açmıştır. Önceleri batıya ilgisiz kalan Osmanlı Devleti, sonraları Avrupa ülkelerine sefirler yollamaya başlamıştır. Fransa, Almanya ve Rusyayı anlatan sefaretnamelerde pek çok yabancı kelime geçmektedir. Bu sefaretnameler arasında Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi, Resmi Efendi ve Nahifi Efendi’ye ait olanlar sayılabilir. Şimşir (1992), siyasi alanda başlayan ve zamanla kültüre doğru kayan bu ilişkiler hakkında toplu bilgiler vermektedir: Tanzimat’a kadar dış ülkelerde beş elçiliği bulunan Osmanlı Devleti, Tanzimat Döneminde dokuz elçilik daha açmış ve hemen hemen bütün Avrupa başkentleriyle Amerika Birleşik Devletlerine Türk elçiler göndermiştir. Çok hızla bu konsoloslukların sayısı bir ara Büyük Britanya Adaları’nda 48’e, İtalya’da 52’ye kadar çıkmıştır. Bir tek adada, sadece Sicilya’da bile dokuz Osmanlı konsolosluğu açılmıştır. Osmanlı Hariciye Nezaretinde, Osmanlı dış temsilciliklerinde Latin yazısı kullanılır. Diplomatlarımız yalnız yabancılarla yaptıkları yazışmalarda değil, kendi aralarında da Fransızca kullanmaya başladılar. Hariciyenin resmi dili Fransızca olur. 1856 Paris Anlaşmasıyla Osmanlı Devletinin bunda böyle Avrupa hukukundan yararlanacağına karar verilince imparatorluk resmen ve hukuken Avrupa devletleri arasına alınır. Artık Avrupa’da yapılan irili ufaklı, önemli önemsiz, hemen bütün toplantılara Osmanlı temsilcilerinin katıldığı görülür. Batı dilleri öğrenilir, öğrenciler gönderilir,

oradan uzman ve teknisyenler gelir. Bu sıklaşan ilişkiler sonunda Osmanlı İmparatorluğunda Fransızca ikinci bir dil gibi yayılır.

Tanzimat'ın ilanına yakın Babıali'de Tercüme Odası kurulmuş ve batının edebiyat ve fikir eserleri dilimize çevrilmeye başlamıştır. Bu eserlerin birçoğu yazıldıkları dilden değil de Fransızca çevirirlerinden dilimize aktarılmaktaydı. Kayaoğlu (1998), devlet eliyle ilk çeviri faaliyetinin başladığı III. Ahmet'ten günümüze kadar üç asra yakın dönemi ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Lale devrinde çeviriler doğudan, Encümen-i Daniş'te hem doğudan hem batıdan, 1865 Tercüme Cemiyetinden Osmanlı Devletinin son Teklif ve Tercüme Dairesinin kaldırılmasına kadarki dönemde sentezci bir yaklaşımla batıdan olmuştur. TBMM ve Cumhuriyet Hükümetlerinin ilk dönemlerindeki çeviri çalışmaları milli bir çizgi taşımıştır. 1940'tan itibaren hümanizma ruhu ile hareket edilerek yapılan çeviriler ise tamamen batıdandır.

Matbaanın kuruluş yılı olan 1727'den önce kelime aktarımları daha çok konuşma dili ile olmakta ve yerel kalmaktaydı. Matbaanın getirdiği imkanlar sayesinde yabancı kelimelerin dile girme ve yayılmasında yazılı dil daha hakim bir rol üstlenmeye başladı. Yazı dili, Tanzimatla birlikte birçok devlet kurumunun ve aydınların batıya yönelmesi sonucu etkisini daha da güçlü bir şekilde hissettirmeye başlamıştır. Roman, hikaye, tiyatro ve tenkit gibi yeni edebi türler farklı duygu ve düşünceleri de beraberlerinde getirmekteydi. 1831'den itibaren toplumumuz gazete ile tanıştı. 1870'li yıllarda bir yandan gazete tefrikaları ile bir yandan da kitap halinde basılarak yayılan bu yeni edebi türler, toplumda batı kültürüne karşı doğmaya başlayan hayranlıkla bir araya gelince dilde yeni bir yabancılaşmanın hızla yayılmasına yol açtı. Gazeteciliğin başlamasıyla haberler ve makaleler arcılığıyla birçok yabancı kelime dilimize girmiş ve kitlelere yayılmıştır. Bu konuda bir fikir vermek üzere İbrahim Şinasi'nin makaleleri ele alınabilir. Tansel (1960) tarafından bir araya toplanan ve üçü Tercüman-ı Ahval, 21'i de Tasvir-i Efkar'da çıkmış toplam 24 makale incelendiğinde şu yabancı kelimelere rastlanmıştır: Afrika, Almanya, Almanyalı, Amerika, Asya, Avrupa, Avrupalı, avukatlık, Avusturya, barbar, Baviere, Bulgar, coğrafya, düello, efendi, ekonomi, elektrikiye, farmasonluk, fener, feuilleton,

Fransa, Fransızca, Frenk, gaz, gazete, gazetecilik, gazetehane, gümrük, Hristiyanlık, İmparator, İngiltere, İngiltereli, İtalya, jurnal, kandil, katolik, kayser, kenez, kiremit, komisyon, konsolide, krallık, kuruş, Lehistan, liman, lira, litografya, Macar, mart, mıknatıs, Moskov, mösyö, müze, numara, papa, politik, politikaca, Romalı, Rum, Rumca, Rumeli, Rusya, Rusyalı, senato, serf, sırp, telgraf, temel, tuğla, vapur, Venedik, Yunani, Yunanistan, Yunanlı. Görüldüğü gibi listenin çoğunu, kıta, ülke, millet, dil adları,; yabancı unvanlar, ve daha önce dilimize girmiş olan Rumca ve İtalyanca kelimeler oluşturmaktadır. Bu arada ekonomi, şehircilik ve siyasetle ilgili makalelerde bir kısım Fransızca kelimeler yer almaktadır. Bazı yeni kavramların henüz oturmadığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan "Gazete veyahut jurnal ne vakit zuhura gelmiştir?" sorusunda olduğu gibi, hem gazete hem de jurnal kelimeleri aynı yazıda yer alabilmektedir. Ekonomi-politik gibi yeni kavramlar tanıtılmakta, feuilleton kelimesine de tefrika karşılığı önerilmektedir. "Sual-i mukadder: Tefrika ıstılahının müsemması nedir?" diye sorulup Avrupa gazetelerinde aşağı bölüm olarak basılan kısmın icabında kesilerek bir kitap gibi ciltlenebildiği, buna "feuilleton" dediği belirtilmektedir. "Birinci yaprağın aşağı iki sayfasını ufki hatla ayırıp teftrika namını tahsis ve tenmik eyledik." denmektedir.

1.3. Cumhuriyetten Sonra

Cumhuriyet döneminde batı ile ticaret, kültür, eğitim ve savunma gibi her alanda ilişkiler artmıştır. Yirminci yüzyılda bilim ve teknikteki hızlı gelişme sonunda yeni buluşlar, batıdaki adlarıyla birlikte alınmaya devam etmiştir. Yabancı dil eğitimi yaygınlaşmış, ilk, orta ve yüksek öğretimde yabancı dille eğitim yapan kurumların sayısı artmıştır. İlim terimlerinde batı dilleri ağırlık kazanmış, hatta kaynak dil olarak Arapça ve Farsça yerine Yunanca ve Latincenin benimsenmesi savunulmuştur. Dildeki sadeleşme sırasında atılan birçok Arapça ve Farsça kelimenin yerini batı kaynaklılar almış, yerel ağızlardan yapılan derlemeler sırasında da farkında olmadan birçok yabancı (daha çok Yunanca ve Ermenice) kelime dile sokulmuştur. Bu arada Çalışma, eğitim ve gezi amaçlı yurt dışı yolculukları sıklaşmış, yabancı ülkelerde ikamet eden Türk vatandaşlarının oranı yükselmiştir. Ülkemize gelen yabancıların sayısı da sürekli olarak artmış, uluslar arası ve çok uluslu şirketler de

yaygınlaşmıştır. Bu dönemde giren yabancı kelimelerde Fransızca olanlar çoğunluktadır. Ancak 1950'lerden sonra artan Amerikan etkisi dolayısıyla İngilizce kelimelerin girişi de hızlanmıştır. 1980'lerden sonra bu etki daha da belirginleşmiş, İngilizce eğitim, radyo ve televizyon yayınları artmış, iş yerlerine yabancı adlar verilmesi yaygınlaşmıştır.

Türkçede batı kaynaklı kelimelerin zaman içinde nispi yoğunluğunda meydana gelen artışı incelemek ve bu konuda objektif veriler sunmak çok zordur. Dil, onu kullanan zümrelere ve değişik ortamlara göre farklılıklar gösterir. Hukukçular arasında dolaşan yabancı kelimelerin oranı doktorlar veya ticaret erbabınınkinden farklıdır. Dolayısıyla sosyal yapıdaki değişmeler, sanayileşme, şehirleşme, göçler, eğitim sistemindeki farklılaşmalar, toplumda dil yönünden meydana çıkan farklılıkları gittikçe büyütmüştür.

2. İNCELENEN ESERLERDEKİ FRANSIZCA KELİMELER

2.1. ROMAN

2.1.1. Fatih Harbiye, Peyami Safa, 1931

pantolon *Fr. Pantolon*

Belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek. 7/13

potin *Fr. Bottine*

Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı. 7/13

paket *Fr. Paquet*

1. İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne.
2. Yiyecek, ilaç gibi şeylerin kâğıda sarılarak veya bir kutuya konularak satışa hazır duruma getirilmiş belli bir miktar.
3. argo (Toplu taşım araçlarında) Dolu. 8/9

ceket *Fr. Jaquette*

Erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi. 8/15

tramvay *Fr. Tramway*

Yol üzerinde çıkıntı yapmayacak biçimde döşenmiş özel raylarda hareket eden yolcu taşıtı. 8/33

tuvalet *Fr. Toilette*

1. Yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme, taranma işi.
2. Kadınların gece toplantılarında giydikleri gösterişli giysi.
3. Vücut temizliği ve bakımı için gereken nesne.
4. İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer, abdesthane, ayakyolu, yüznumara, hela, kenef, memişhane, kademhane. 10/11

dekolte *Fr. Décolleté*

1. Kolları, göğüs veya sırt bölümü açık kadın giysisi.
2. Açık giyimli.
3. Açık saçık. 10/32

manto *Fr. Manteau*

Kadın paltosu 10/33

randevu *Fr. rendez–vous*

Belli bir saatte, belli bir yerde iki veya daha çok kişi arasında kararlaştırılan buluşma 11/23

otomobil *Fr. Automobile*

Patlamalı, içten yanmalı, elektrikli bir motor veya gaz türbiniyle hareket eden taşıt 11/29

saten *Fr. Satin*

1. Atlas.
2. Atlas gibi parlak, pamuklu kumaş. 12/5

lise *Fr. Lycée*

1. Yükseköğretimden önceki üç veya dört yıllık ortaöğretim.
2. Lise öğretiminin yapıldığı kurum ve bina. 12/7

Sofa

Türkçedeki oda kapılarının açıldığı genişçe yer anlamının dışında Fransızcada geniş ve rahat kanape, koltuk anlamında da kullanılmıştır. 13/31

motor *Fr. Moteur*

1. Herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren sistem.
2. Akaryakıt motoruyla işleyen deniz aracı.
3. Motosiklet. 16/5

serpantin *Fr. Serpentin*

1. Eğlencelerde kullanmak için kendi üzerine sarılarak hazırlanan, savrulduğunda çözülen, renkli kâğıttan yapılmış ince ve uzun şerit.
2. Kalorifer tesisatında bükülmüş borularla yapılmış ısıtıcı.
3. Yılan taşı. 17/23

abajur *Fr. abat-jour*

1. Işığı bir yere toplamak, doğrudan doğruya gözlere vurmasını önlemek için kullanılan lamba siperi.
2. Genellikle üzeri siperli masa lambası veya ayaklı lamba. 18/12-13

manikür *Fr. Manicure*

Elin ve özellikle el tırnaklarının bakımı. 19/12

balon *Fr. Balon*

1. Isıtılmış hava veya havadan daha hafif bir gazla doldurulan, atmosferde uçabilen, küre biçiminde araç.
2. Hava veya gazla doldurulmuş, kauçuktan yapılan çocuk oyuncağı.
3. Karnı yuvarlak ve şişkin, boynu dar cam kap.
4. Karikatürde içi sözle doldurulan yuvarlak.
5. Geriden gelen rüzgardan yararlanmak amacıyla yatın ana direği üzerine çekilen üç köşeli hafif yelken.
6. Kabarcık.
7. Aslı olmayan, palavra. 20/1

balkon *Fr. Balcon*

1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü.
2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat. 20/16

lastik *Fr. Élastique*

1. Kauçuktan yapılmış (şey)
2. Ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç.

3. Kauçuktan ayakkabı.
4. Kauçuktan yazı silgisi.
5. Taşıtların jantlarına yerleştirilen, elastiki tekerlek bandajı.
6. Esnek, ince kauçuk veya kauçuklu şerit.
7. Bir tür esnek örgü.
8. Korse. 9. Uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek şekilde bacağa geçirilen esnek şerit. 21/26

ampul *Fr. Ampoule*

1. İçinde, elektrik akımı ile akkor durumuna gelerek ışık verebilen bir iletkeni bulunan, havası boşaltılmış cam şişe.
2. İçinde çoğu kez zerk edilecek, sıvı durumda ilaç bulunan küçük veya büyük cam tüp. 29/17

esans *Fr. Esence*

Bitkilerden türlü yollarla çıkarılan veya kimyasal yöntemlerle yapılan, kokulu ve uçucu sıvı 30/8

salon *Fr. Salon*

1. Bir evde konukları ağırlamak için kullanılan en geniş oda.
2. Toplantıların, kutlamaların, gösterilerin yapılabileceği geniş yer.
3 Geminin toplu oturulan geniş bölmesi.
4. Bazı dükkân ve mağazalara verilen ad. 30/35

koridor *Fr. Corridor*

1. Bir yapıya girmeyi sağlayan veya odaları birleştiren genellikle dar geçit, geçenek.
2. Geçmeye yarayan dar ve uzun aralık, dehliz.
3. İki devlet arasındaki dar toprak parçası. 31/18

kanape *Fr. Canapé*

Kanepe
1.Arkalıklı, kolları olan geniş ve taşınabilir sedir.
2. Üzerinde yiyecek konan kızarmış ufak ekmek dilimi. 34/9

anarşi *Fr. Anarchie*

1. Siyasi ve idari kurumlardaki çözülme sonucunda devlet denetiminin kalmaması durumu, başsızlık, erksizlik.
2. Kargaşa, başıboşluk. 34/25

akort *Fr. Accord*

1. Bir çalgıyı doğru ses vermesi için ayarlama.
2. Armoniyi sağlayan seslerin birleşmesi. 38/8

tül *Fr. Tulle*

1. Çok ince gözenekli pamuk, ipek veya sentetik dokuma.
2. Bu dokumadan yapılmış perde. 39/9

septik *Fr. Sceptique*

Kuşkucu, şüpheci. 41/15

sinema *cinéma*

1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi.

2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı.
3. Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde. 42/4-5

korniş *Fr. Corniche*

1. Perdeleri asmaya yarayan tahta veya metalden araç.
2. (mimarlık) Çerçeve biçiminde oymalı çıkıntı.
3. Sarp, kayalık çıkıntı. 43/27

apartman *Fr. Appartement*

Birkaç katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapı. 44/8

elektrik *Fr. Électrique*

1. Maddenin elektron, pozitron, proton gibi parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü.
2. Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi.
3. Bu enerjiden elde edilen aydınlanma.
4. Fiziğin, elektrik olaylarını inceleyen kolu.
5. mecaz Çarpıcılık, cazibe, canlılık. 44/8

kültür *Fr. Culture*

1. Tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.
4. Bireyin kazandığı bilgi.
5. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme.
6. Tarım. 45/18

konsol *Fr. Console*

1. Duvar kenarına yerleştirilen, üstüne ayna ve başka süs eşyası konulan, çekmeceli, yüksek mobilya.
2. mimarlık Yalnız bir yanındaki dayanak tarafından taşınan, diğer bölümleri boşlukta olan yatay yapı öğesi. 48/12

bonjur *Fr. Bonjour*

1. Günaydın, merhaba.
2. Uzun siyah ceketle, çizgili pantolondan oluşan erkek giysisi. 50/26

matmazel *Fr. Mademoiselle*

1. Fransızcada evlenmemiş kızlar için kullanılan unvan, bayanç.
2. Türkçede evlenmemiş Hristiyan kızlar için "bayan" sözü yerine kullanılır. 50/26

pardon *Fr. Pardon*

"Özür dilerim", "affedersiniz" anlamında kullanılan bir söz. 51/26

mil *Fr. Mille*

Uzaklık ölçü birimi. 51/29

dekor *Fr. Décor*

1. Tiyatro, sinema ve televizyonda sahneye konulan eserin yazıldığı yerin, çağının özelliklerini belirleyen perde, aksesuar vb. öğelerin bütünü.
2. Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen.
3. mec. Görünüş, manzara. 55/5

tünel *Fr. Tunnel*

1. Bir yandan öbür yana geçebilmek için yer altında açılan yol.
2. Çevresi kapalı yol. 64/15

vagon *Fr. Wagon*

Yük ve yolcu taşımakta kullanılan, lokomotifin çektiği demir yolu arabası. 66/22

şimendifer *Fr. chemin de fer*

1. Demiryolu.
2. Demiryolu katarı, tren. 66/22-23

komik *Fr. Comique*

1. Gülme duygusu uyandıran, güldürücü, gülünç.
2. Güldürülerde oynayan oyuncu. 67/10

kavalye *Fr. Cavalier*

1. Kadına, dansta eş olan veya bir yerde, toplantıda arkadaşlık eden erkek.
2. mec. Kibar erkek. 68/10

şezlong *Fr. chaise longue*

Üzerine uzanılabilecek biçimde ayarlanan, döşeme yerine bez gerilen bir tür taşınılabilir koltuk. 69/18

tentene *İt. Tendente*

Genellikle güneşten korunmak için bir yerin üzerine gerilen bez.
Dentelle(Ftr.) dantel 74/33

lüks *Fr. Luxe*

1. Giyimde, eşyada, harcamada aşırı gitme, gösteriş, şatafat.
2. Gösterişli, şatafatlı.
3. Gerekli olanın sınırlarını aşan. 87/4

pasif *Fr. Pasif*

1. Bir şeye karşı tepki göstermeyen, etkinliği olmayan, başkasının etkisine katlanan, edilgin.
2. Çekingen, durgun.
3. Edilgen.
4. Bir mal varlığı üstünde etki yapan, para ile değerlendirilebilir borç ve yükümlülüklerin toplamı. 88/10

entellektüel *Fr. İntellectuel*

Entelektüel, fikir adamı 93/19

formül *Fr. Formule*

1. Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı.
2. Bir belgenin yazılacağı biçimi ve ona özgü olan deyimi gösteren örnek.
3. Çıkar yol, tutulan yol, yöntem.
4. Kalıplaşmış, basmakalıp anlatım.
5. Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan cebirsel anlatım.
6. Birleşik bir cismin birleşimine giren maddeleri ve bunların o birleşik maddedeki oranlarını gösteren kısaltma takımı. 93/24

petrol *Fr. Pétrole*

Yoğunluğu 0,8'den 0,95'e kadar değişebilen, hidrokarbürlerden oluşmuş, kendisine özgü kokusu olan, koyu renkli, arıtılmamış, doğal yanıcı mineral yağ, yer yağı. 93/29

fantezi *Fr. fantaisie*

1. Sonsuz, sınırsız hayal
2. Değişik heves, değişik beğeni, değişik düşünüş
3. Süslü ve türü değişik olan
4. Serbest biçimli beste veya alaturkada serbest biçimli şarkı 94/3

ideal *Fr. idéal*

1. Ülkü, mefkûre 94/16
2. Düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan
3. Yalnız düşünce ile kavranabilen

ültimatom *Fr. ultimatum*

1. Bir devletin başka bir devlete verdiği ve hiçbir tartışma veya karşı koymaya yer bırakmaksızın, tanıdığı sürede isteklerinin yerine getirilmesini istediği nota
2. Uyulması gereken kuralları kesin bir dille anlatma 97/8

gitar *Fr. guitare*

Genellikle altı telli, telleri iki parmak arasında çekilerek çalınan bir çalgı, kitara 99/8

artist *Fr. artiste*

1. Güzel sanatlardan birini meslek edinen kimse, sanatçı, sanatkâr 99/9
2. Eğlence yerlerinde gösteri yapan kimse
3. argo Yapmacık ve abartılı davranan kimse

revolver *Fr. revolver*

Fişek koymaya yarayan bölümü silindir biçiminde ve namlu gerisinde olan, tek parçadan oluşmuş tabanca, altıpatlar

pudra *Fr. poudre*

Bazı mineral ürünlerin karışımı ile elde edilen, cildi korumak, düzgün ve güzel göstermek veya kırışıklıkları, pürüzleri gizlemek amacıyla yüze ve tene sürülen, kokulu ince toz 103/2

bilet *Fr. bilet*

Para ile alınan, konser, sinema, tiyatro gibi eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge
biletçi – satan kimse 103/21

komisyon *Fr. commission*

1. Alt kurul, encümen, komite
2. Bir işte aracılık yapan kimseye bırakılan yüzdelik, simsariye

komisyoncu – aracılık işini yapan kimse 109/4

armoni *Fr. harmonie*

Türlü sesler arasında sağlanan uyum 113/13

pozisyon *Fr. position*

1. Bir şeyin, bir kimsenin bir yerde bulunuş durumu, konum 114/25
2. Bir kimsenin toplumsal durumu.

teknik *Fr. technique*

1. Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi 115/8
2. Fizik, kimya, matematik gibi bilimlerden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama
3. Bu uygulamaya dayanan, bu uygulamaya ilişkin
4. Yol, beceri, yöntem
5. Teknikle ilgili bir sanata, bir bilime, bir mesleğe özgü olan

sembol *Fr. symbole*

Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret, remiz, rumuz, timsal, simge

sembolize – 116/26

estetik *Fr. esthétique*

1. Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat
2. Güzellik duygusu ile ilgili olan veya güzellik duygusuna uygun olan
3. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu
4. Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan (yöntemler) 116/30

sürpriz *Fr. surprise*

Beklenmeyen ve insanı şaşırtarak sevindiren veya üzen olay, beklenmedik olay 117/16

romantik *Fr. romantique*

1. Davranışlarında duygu ve coşkunun aşırı ölçüde etkisi bulunan
2. Romantizm ile ilgili
3. Romantizm çığırından olan yazar 117/21

prototipik

barbar *Fr. barbare*

1. Uygarlaşmamış
2. Uygarlaşmamış kavim, topluluk
3. mec. Kaba ve kırıcı
4. Kaba saba, ilkel 118/21

mistik *Fr. mystique*

1. Mistisizm yanlısı olan, ilahiyat veya mistik yaşamla uğraşan kimse, gizemci
2. Mistisizm ile ilgili 118/24

metafizik *Fr. métaphysique*

Doğa ötesi 118/26

konservatuar *Fr. conservatoire*

Konservatuvar 119/7-8

diktatör *Fr. dictateur*

1. Bütün siyasi yetkileri kendinde toplamış bulunan kimse 125/17
2. Zorba

2.1.2. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Peyami Safa, 1937

iyot *Fr. iode*

Atom numarası 53, atom ağırlığı 126,92 olan, tabiatta, deniz suyunda sodyum iyodür durumunda rastlanılan, bazı deniz bitkilerinde de çokça birikmiş olarak bulunan, mavimtırak esmer renkte katı bir element (simgesi I). 5/13

eter *Fr. Éther*

1. Oksijenli asitlerin alkollerle birleşmesinden oluşan sıvılara verilen ad. 5/13
2. Hekimlikte kullanılan, çok uçucu, renksiz ve kendine özgü kokusu olan bir sıvı, lokman ruh.
3. Bir tür organik yağ çözücü.

pelerin *Fr. Pélerine*

Omuzlardan aşağı dökülen, geniş, kolsuz bir çeşit üstlük, harmanî 5/18

koridor *Fr. Corridor*

1. Bir yapıya girmeyi sağlayan veya odaları birleştiren genellikle dar geçit, geçenek 6/32
2. Geçmeye yarayan dar ve uzun aralık, dehliz
3. İki devlet arasındaki dar toprak parçası.

operatör *Fr. Opérateur*

1. Ameliyat yapan, uzmanlığı ameliyat yapmak olan hekim, cerrah 8/3
2. Bazı teknik aletleri işleten kimse
3. Bilgisayarı çalıştırıp gerekli uygulamayı yapan kimse, işletmen.
4. Basılacak metinleri dizgi makinesinde dizen kimse.

asistan *Fr. Assistant*

1. Profesör veya hekim yardımcısı 8/5
2. Üniversitede araştırma görevlisi

İyodoform *Fr. Lodoforme*

Hek. Antiseptik olarak kullanılan bir bileşim. 8/11

fistül *Fr. Fistule*

Hek. Sonradan açılıp boyuna işleyen irin veya salgı yolu. 8/34

süpürasyon *Fr. Suppuration*

Cerehat, irin akma, akıntı. 9/2

kürtaj *Fr. curetage*

1. Vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, hasta veya zararlı sayılan dokuları kazıyarak alma, kazıma 9/23
2. Döl yatağının içini kazıyıp cenini alma işi

pansuman *Fr. pansement*

Yara temizliği ve bakımı 10/7

remiz Fr. Remise

Alışverişte komisyonculuk, indirme 11/14

Sofa Fr. Sofa

Bu söz Türkçedeki "oda kapılarının açıldığı genişçe yer" anlamından başka olarak Fransızcada geniş ve rahat kanepe, koltuk anlamındadır. 13/22

fakülte *Fr. faculté*

Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri. 15/22

doktor *Fr. docteur*

1. Hekim 15/27
2. Bir fakülteyi veya bir yüksek okulu bitirdikten sonra belli bir bilim dalında en yüksek öğrenim basamağına vardığını, geçirdiği özel sınavla ve başarılı bir eserle gösterenlere verilen akademik unvan.

staj *Fr. stage*

1. Herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi. 15/29
2. Bir kimsenin, meslek bilgisini artırmak için bir kurumun bir veya birçok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem.

şimendifer *Fr. chemin de fer*

1. Demiryolu
2. Demiryolu katarı, tren 15/33

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi 16/4

farbela *Fr. falbala*

Farba (Mustafa Nihat Özön/Okyonus Sözlük-İtalyanca) 16/23

konsültasyon *Fr. consultation*

Bir hastalığa birkaç hekimin teşhis koyması işi, konsulto. 16/29

kanepe *Fr. canapé*

1. Birkaç kişinin oturabileceği genişlikte koltuk, çekyat 18/1
2. Genellikle çay ve kokteyller için hazırlanan, peynir, sucuk, salam gibi şeylerle süslenen çok küçük ekmek.

salon *Fr. salon*

1. Bir evde konukları ağırlamak için kullanılan en geniş oda 18/2
2. Toplantıların, kutlamaların, gösterilerin yapılabileceği geniş yer
3. Geminin toplu oturulan geniş bölmesi.
4. Bazı dükkân ve mağazalara verilen ad.

balkon *Fr. balcon*

1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü 18/10
2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat.

roman *Fr. roman*

1. İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür 20/1
2. Bu türde yazılmış eser

otomatik *Fr. automatique*

1. Mekanik yollarla hareket ettirilen veya kendi kendini yöneten (alet)

2. (insan için) İrade dışında yapılan (davranış) 24/4
3. Kendiliğinden

polis *Fr. police*

1. Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta 27/11
2. Bu kuruluşta yer alan görevli, kollukçu

iskelet *Fr. squelette*

1. İnsan ve hayvan bedeninin kemik çatısı, teşrih 27/14
2. Yumuşak bölümleri dökülmüş, ölü bir vücudun kemiklerinin bütünü
3. mec. Bir şeyi oluşturan temel çatı
4. mec. Çok zayıf
5. mec. Bir eserin genel planı.
6. mec. Kuru, çıplak

gaz *Fr. gaz (hava gazı)*

1. Normal basınç ve sıcaklıkta olduğu gibi kalan, içinde bulunduğu kabın her yanına yayılma ve bu kabın iç yüzeyinin her noktasına basınç yapma özelliğinde olan akışkan madde
2. Gaz yağı, petrol
3. Sindirim borusunda, ağızdan yutulan hava ile mayalanma sonucu oluşan uçucu maddelerin karışması
4. Gaz
5. Doğal gaz 27/15
6. Gaz pedalı

tren *Fr. train*

Bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi, katar, şimendifer 30/23

elektrik *Fr. électrique*

1. Maddenin elektron, pozitron, proton gibi parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü 31/17
2. Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi
3. Bu enerjiden elde edilen aydınlanma
4. Fiziğin, elektrik olaylarını inceleyen kolu.
5. mecaz Çarpıcılık, cazibe, canlılık

kart *Fr. carte*

1. Düzgün kesilmiş ince karton parçası
2. Bir kimsenin kimliğini gösteren, kutlamalarda veya kendini tanıtmada kullanılan, çoğunlukla beyaz, küçük, ince karton parçası, kartvizit
3. Kartpostal 32/18
4. Bazı yerlere girmek veya bazı şeylerden yararlanmak için verilen, kimliği belirten belge
5. Oyun kâğıdı.
6. (fotoğrafçılıkta) 9x12 cm boyutlarındaki resim.
7. Telefonlara takılan, iletişimi sağlamak için gerekli bilgilerin yüklendiği parçacık.

laboratuvar *Fr. laboratoire*

Laboratuar1 34/20

prens *Fr. prince*

1. Hükümdar ailesinden olan erkeklere verilen unvan
2. Bir prensliğin başında bulunan kimse 36/1
3. Bazı ülkelerde en yüksek soyluluk unvanı

musuki *Fr. musique*

1. Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki 36/1
2. Bu biçimde düzenlenmiş seslerden oluşan eserlerin okunması veya çalınması

piyes *Fr. pièce*

Oynanmak için yazılmış eser, tiyatro eseri veya oyunu, oyun 37/1

tuvalet *Fr. toilette*

1. Yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme, taranma işi
2. Kadınların gece toplantılarında giydikleri gösterişli giysi 37/6
3. Vücut temizliği ve bakımı için gereken nesne
4. İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer, abdesthane, ayakyolu, yüznumara, hela, kenef, memişhane, kademhane.

amfiteatr *Fr. amphithéâtre*

1. Dinleyicilerin oturduğu, sıraları arkaya doğru basamaklı olarak yükselen salon 37/10
2. Yunan ve Roma'da açık hava tiyatrosu.
3. Basamak basamak yükselen yer biçimi.

amputation *Fr. amputation*

Organı kesip çıkarma 37/13

arthrite *Fr. arthrite*

Eklem iltihabı 37/17

rejim *Fr. régime*

1. Yönetme, düzenleme biçimi, düzen
2. Perhiz, diyet
3. Bir devletin yönetim biçimi
4. Akarsu debisinin yıl boyunca gösterdiği değişikliklerin tümü.38/20

östeite *Fr. osteology*

Kemiklerin anatomisi, kemikler ve yapıları ile ilgili bilim dalı 38/23

santimetre *Fr. centimétre*

Bir metrenin yüzde biri (cm) 42/18

marnel *Fr. marne*

Kireç, kirecimsi 43/5

istasyon *Fr. station*

1. Tren durağı
2. Araştırma kuruluşu
3. Satış, bakım, aşı gibi işler yapılan kuruluş veya yer
4. Radyo kanalı 43/33

apsent *Fr. absinthe*

Absent 45/5

apaş *Fr. apache*

Hayta, külhanbeyi, efe 45/21

anarşi *Fr. anarchie*

1. Siyasi ve idari kurumlardaki çözülme sonucunda devlet denetiminin kalmaması durumu, başsızlık, erksizlik
2. Kargaşa, başıboşluk 45/24

polis *Fr. police*

1. Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta
2. Bu kuruluşta yer alan görevli, kollukçu 45/26

enerji *Fr. énergie*

1. Maddede var olan ve ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan güç, erke
2. Organların çalışabilmesi ve vücut ısısının sürdürülebilmesini sağlayan besin ögelerinin oluşturduğu güç
3. Manevi güç 46/17

enstitü *Fr. institut*

Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu 46/28

dekor *Fr. décor*

1. Tiyatro, sinema ve televizyonda sahneye konulan eserin yazıldığı yerin, çağının özelliklerini belirleyen perde, aksesuar vb. öğelerin bütünü
2. Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen
3. mec. Görünüş, manzara 58/29

islav *Fr. slave*

Slav, Slav halkından olan

kilometre *Fr. kilomètre*

Bin metrelik uzunluk ölçü birimi (km) 60/15

mekanik *Fr. mécanique*

1. Kuvvetlerin maddeler ve hareketler üzerine etkisini inceleyen fizik dalı
2. Denge veya hareket kurallarıyla ilgili
3. El veya makine ile yapılan
4. mec. Düşünmeden (yapılan) 61/2

not *Fr. note*

1. Bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı
2. Okullarda her öğrencinin bilgisi üzerine edinilen kanıyı gösteren sayı veya derece, numara
3. mec. Bir şeyin niteliği üzerine edinilen kanı
4. Müzikte nota
5. Ders notu 62/18

madam *Fr. madame*

1. Fransa'da evli kadınlara verilen san
2. Türkiye'de Müslüman olmayan evli kadın 63/1

tampon *Fr. tampon*

1. Bir deliği kapamaya yarayan, herhangi bir maddeden yapılmış büyük tıkaç.
2. Bir darbenin şiddetini azaltmaya yarayan, içi yumuşak maddeyle dolu şey
3. Çarpışmaların etkisini azaltmak için vagonların, otomobillerin ön ve arka yerlerinde bulunan yaylı metal donanım.
4. Kanı silmek veya durdurmak için kullanılan gazlı bez yumağı veya sterilize edilmiş pamuklu özel parça.
5. mec. Bir darbenin, çatışmanın şiddetini azaltan etken 63/9

etiket *Fr. étiquette*

1. Bir malın tür, miktar, fiyat vb. nitelikleri veya kitap, defter vb. şeylerin kime ait olduğunu belirtmek, belli etmek için üzerlerine konulan küçük kâğıt
2. Kimlik
3. Toplum içindeki davranışlarda izlenecek yol, teşrifat
4. Yafta 63/10

paket *Fr. paquet*

1. İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne
2. Yiyecek, ilaç gibi şeylerin kâğıda sarılarak veya bir kutuya konularak satışa hazır duruma getirilmiş belli bir miktar
3. argo (Toplu taşım araçlarında) Dolu. 63/10

sömestre *Fr. semestre*

Yarıyıl 63/15

franşman *Fr. franchement*

Açıkça, içten 64/4

arthirite *Fr. arthrite*

Eklem iltihabı 64/18

gişe *Fr. quichet*

İstasyon, sinema, banka, mağaza ve bazı giriş kapılarından bilet veya para alıp verilen çoğu küçük pencere biçiminde olan yer 64/31

mikrop *Fr. microbe*

1. Mikroskopla görülebilen, çürümeye, mayalanmaya ve hastalıklara yol açan bir hücreli canlı
2. Kendisinden kötülük ve zarar gelen kimse 67/14

ritim *Fr. rythme*

Bir dizede, bir notada vurgu, uzunluk veya ses özelliklerinin, durakların düzenli bir biçimde tekrarlanmasından doğan ses uygunluğu, tartım, dizem 69/13

melodi *Fr. mélodie*

Ezgi 69/13

tuş *Fr. touche*

1. Piyano, org gibi müzik aletlerinde veya daktilo, hesap makinesi gibi makinelerde parmak vurulan yerlerin adı
2. Yağlı boya ressamlığında fırçadaki boyanın tuvale sürülüş biçimi.
3. Eskrimde kılıcın ucunun karşı oyuncunun göğüs ve karın bölgesini koruyan özel giysinin bir bölümüne değmesi. 69/20

kozmopolit *Fr. cosmopolite*

1. Çeşitli uluslardan kimseleri barındıran, içinde bulunduran
2. Kozmopolite özgü olan
3. Ulusal özelliklerini yitirmiş kimse
4. Köken ve kültür bakımından karışık topluluk 69/26

tez *Fr. thése*

1. Sav
2. Üniversitelerde ve yüksek okullarda öğrencilerin veya öğretim üyelerinin hazırlayıp bazen bir sınav kurulu önünde savundukları bilimsel eser 70/33

silindir *Fr. cilindre*

1. Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel iki yüzeyin sınırladığı cisim, üstüvane
2. Metalleri inceltmek, kumaşları parlatmak, kâğıt üzerine baskı yapmak gibi işler için sanayide kullanılan merdane.
3. Motorlu taşıtların motorunda pistona güçlü bir itiş sağlamak için gaz karışımının yandığı veya patladığı yer
4. Özellikle yol yapımında toprağı sıkıştırarak düzleştirmek için kullanılan genellikle motorlu araç
5. Silindir biçiminde olan 71/20

kapitülasyon *Fr. capitulation*

Bir ülkede yurttaşların zararına olarak yabancılara verilen ayrıcalık hakları 71/22

trajedi *Fr. tragédie*

1. Konusunu efsanelerden veya tarihî olaylardan alan, acıklı sonuçlarla bağlanan bir tür tiyatro eseri, tragedya, ağlatı
2. mec. Facia 72/17

melankoli *Fr. mélancholie*

Kara sevda 72/20

aspirin *Fr. aspirine*

Ağrı kesici ve ateş düşürücü olarak kullanılan beyaz renkli, ekşimtırak ilaç 73/7

poliklinik *Fr. polyclinique*

Çeşitli hastalıkların bakıldığı klinik 75/18

pantolon *Fr. pantolon*

Belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek 77/1

radiyografi *Fr. radiographe*

Röntgen ışınlarıyla film üzerine resim çeken araç 77/18

pavyon *Fr. pavillon*

1. Bir kuruluşun, bir kurumun, bir bahçe içindeki yapılarından her biri
2. Geceleri açık, içkili eğlence yeri
3. Bir fuarda ürünleri bağımsız sergileme yeri. 77/24

pelerin *Fr. pélerine*

Omuzlardan aşağı dökülen, geniş, kolsuz bir çeşit üstlük, harmanî

koridor *Fr. corridor*

1. Bir yapıya girmeyi sağlayan veya odaları birleştiren genellikle dar geçit, geçenek
2. Geçmeye yarayan dar ve uzun aralık, dehliz 78/4
3. İki devlet arasındaki dar toprak parçası.

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi

telgraf *Fr. télégraphe*

1. İki merkez arasında, kararlaşmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni
2. Bu araçla alınan veya gönderilen mesaj, haber

pens *Fr. pince*

1. Giysilerde bazı yerlerden içeriye doğru daraltılarak dikilmiş bölüm
2. Kıskaç biçiminde iğne
3. Tıpta kullanılan bir tür maşa, pense 86/14

obüs *Fr. obus*

Yüksek ve alçaktan mermi atabilen kısa namlulu top 89/7

psikoloji *Fr. psychologie*

1. Ruh bilimi, ruhiyat
2. Bir grubu, bir bireyi belirleyen hareket etme, düşünme, duygulanma biçimlerinin bütünü
3. edebiyat Herhangi bir edebiyat ürününde, kişilerin kişiliklerini belirleyen duyuş, düşünüş, davranış biçimi 91/12

Périoste

92/2

Ostéopériostite

92/3

Ostéite

92/3

basil *Fr. bacille*

Bakterilerin çomak biçiminde ince uzun olan türü 92/6

amputation *Fr. amputation*

Organı kesip çıkarma 92/7

tentürdiyot *Fr. teinture d'iode*

Bir kesiğe, bir sıyrığa mikrop kapmasının önüne geçmek için sürülen iyot tentürü 92/9

kloroform *Fr. chloroform*

1. Renksiz, hoş kokulu, daha çok anestezide kullanılan, yatıştırıcı ve uyuşturucu birleşik (CHCI3)
2. Bir tür organik yağ çözücü. 92/10

robdöşambır *Fr. robe de chambre*

Ev içinde giyilen üstlük 93/6

kontrol *Fr. contrôle*

1. Bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını inceleme, denetim, denetleme
2. Bir şeyin gerçeğe ve aslına uygunluğuna bakma
3. Yoklama, arama
4. Denetçi, kontrolör 101/13

morg *Fr. morgue*

1. Hastanelerde veya mezarlıklarda ölülerin belirli süre için saklandıkları soğuk ortam
2. Adliyede kovuşturmayı gerektiren olaylar sonucu veya birdenbire ve şüpheli ölümlerde, ölüm sebebinin ve ölünün kim olduğunun tespit edilmesi için ölülerin konulduğu ve incelendiği yer. 101/22

maske *Fr. masqué*

1. Boyalı karton, kumaş, plastikten yapılmış olan ve başkalarınca tanınmamış olmak için yüze geçirilerek kullanılan yapma yüz
2. Korunmak için, özel olarak yapılmış, yüze geçirilmiş şey 106/15

3. Yüz ve boyun güzelliği için cilde sürülen krem, macun vb.
4. mec. Gerçek duyguları veya bir şeyin gerçek görünüşünü gizleyen aldatıcı görünüş, davranış
5. ruh b. Kişinin oynadığı rol veya hem kendisine hem de çevresine karşı takındığı davranış

2.2. Öyküler

2.2.1. 1890 – Nabizade Nazım, Kara Bibik

ceket *Fr. jaquette*

Erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi

tablo *Fr. tableau*

1. Bez, tahta, kâğıt gibi maddeler üzerine yapılmış yağlı boya, sulu boya, pastel veya kara kalem resim
2. Birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış şeylerin hepsi
3. mec. Yaşanan, var olan olay ve olguların hepsinin genel görünüşü, manzara

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi

balkon *Fr. balcon*

1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü
2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat

kalker *Fr. calcaire*

Kireçtaşı 27/1

tuvalet *Fr. toilette*

1. Yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme, taranma işi 27/18-19
2. Kadınların gece toplantılarında giydikleri gösterişli giysi
3. Vücut temizliği ve bakımı için gereken nesne
4. İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer, abdesthane, ayakyolu, yüznumara, hela, kenef, memişhane, kademhane

puromenad

Piyasa

roman *Fr. roman*

1. İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür
2. Bu türde yazılmış eser

metelik *Fr. metallique*

1. Çeyrek kuruş, on para değerinde demir para
2. mec. Çok az para

2.2.2. 1892 – Hiç, Samipaşazade Sezai

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi 32/17

2.2.3. 1892 – İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır, Samipaşazade Sezai

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi 46/5

lac *Fr. lac*

Göl 46/26

tül *Fr. tulle*

1. Çok ince gözenekli pamuk, ipek veya sentetik dokuma 49/3
2. Bu dokumadan yapılmış perde

2.2.4. 1943 – Bir Serencam, Yakup Kadri Karaosmanoğlu

pardösü *Fr. pardessus*
Serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen ince üstlük: **O,** *kolunda taşıdığı pardösüyle taşın soğukluğunu örttü 6/6***vapur** *Fr. vapeur*
Su buharı gücüyle çalışan gemi: *ancak bir ayda İskenderiyeye vasıl olab,ilen bir vapurla gayet zahmetli bir seyahat 7/26*

prens *Fr. prince*

1. Hükümdar ailesinden olan erkeklere verilen unvan: 2. Bir prensliğin başında bulunan kimse: 3. Bazı ülkelerde en yüksek soyluluk unvanı: bir prensin koynuna girecek 10/13

kolera *Fr. choléra*

Şiddetli ishal ve kusmalarla kendini gösteren, çok bulaşıcı, salgın ve öldürücü bir hastalık: koleraya tutulmuş bir halk yığını görmemiş iseniz 10/34

petrol *Fr. pétrole*

Yoğunluğu 0,8'den 0,95'e kadar değişebilen, hidrokarbürlerden oluşmuş, kendisine özgü kokusu olan, koyu renkli, arıtılmamış, doğal yanıcı mineral yağ, yer yağı: Fena bir petrol lambası orayı yarı aydınlatıyordu. 14/30

dantel *Fr. dentelle*

Her türlü iplikle örülen veya bir kumaşın kenarına işlenen türlü biçimde ince ve ağ görünümünde örgü, tentene: üstüne müstehzidemir dantelli kapılar örtülen.. 17/33

bulvar *Fr. boulevard*

Şehir içinde ağaçlı, geniş cadde: Bulvarların gölgeliklerini takip ederek yavaş yavaş yürüyor, 30/34

kanape *Fr. canapé*

Kanepe bir kanepeye yaslanarak uzun uzun,fıskiyelerden suların uçuşunu seyrediyordum.31/3

tül *Fr. tulle*

1. Çok ince gözenekli pamuk, ipek veya sentetik dokuma: 2. Bu dokumadan yapılmış perde Tüller,bürümcükler,ipekler içinde idi.31/22

biblo *Fr. bibelot*

Çeşitli maddelerden yapılan heykel, vazo gibi zarif küçük süs eşyası.: göz

kamaştırıcı bir biblo gibi hayretengiz ve insana hayali zannını verecek kadar süslü idi. 38/23

madalyon *Fr. médaillon*

İçine küçücük resim, saç teli gibi şeyler konulan, boyna zincirle asılan, genellikle değerli metalden yapılmış, türlü biçimde süs eşyası: yakut taşlı bir madalyonun parıltıları vardı.41/8

adres *Fr. adresse*

1. Bir kimsenin arandığında bulunabileceği yer, oturduğu yer:
2. Gönderilen şeyin üzerine, alıcının adını ve bulunduğu yeri bildirmek için yazılan yazı: Bana adresinizi veriniz.43/22

tren *Fr. train*

Bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi, katar, şimendifer: Cuma günü öğle treninin hareketinden yarım saat evvel istasyonda bekleyiniz 44/12

istasyon *Fr. station*

1. Tren durağı: 2. Araştırma kuruluşu: 3. Satış, bakım, aşı gibi işler yapılan kuruluş veya yer: 4. Radyo kanalı:
Cuma günü öğle treninin hareketinden yarım saat evvel istasyonda bekleyiniz.44/13

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi: Fransız bandıralı bir vapur İstanbula doğru hareket edecek.44/27

gar *Fr. gare*

Demir yolu ile yolculuk edenlerin ihtiyaçlarının geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu Tayin edilen vakitten bir saat evvel garda hazır oldum.44/30

salon *Fr. salon*

1. Bir evde konukları ağırlamak için kullanılan en geniş oda: 2. Toplantıların,

kutlamaların, gösterilerin yapılabileceği geniş yer: 3 Geminin toplu oturulan geniş bölmesi.
4. Bazı dükkân ve mağazalara verilen ad. Bir defa gara girip salonları, köşe ve bucakları dolaştım.45/8

gişe *Fr. quichet*
İstasyon, sinema, banka, mağaza ve bazı giriş kapılarından bilet veya para alıp verilen çoğu küçük pencere bi
çiminde olan yer: Gişe açıldı mı?45/11

bilet *Fr. billet*
Para ile alınan, konser, sinema, tiyatro gibi eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge: biletinizi alır,eşyanızı da vagona yerleştiririm. 45/18

vagon *Fr. wagon*
Yük ve yolcu taşımakta kullanılan, lokomotifin çektiği demir yolu arabası: eşyanızı da vagona yerleştiririm 45/18

lokomotif *Fr. locomotive*
Tren vagonları çeken, tekerlekli, buharlı, elektrikli, termik motorlu veya sıkıştırılmış havalı makine: Lokomotif birinci hareket işaretini vermişti. 45/33

2.2.5. 1946 – Otlakçı, Memduh Şevket Esendal

Fransızca kelime yoktur. İtalyanca ve İspanyolca kelimeler vardır.
Sigar-puro *İt. Puro, İsp. Sigara*

Yaprak tütünle yapılmış kalın ve uzun sigara

2.2.6. 1946 – Döğüş, Memduh Şevket Esendal

pantolon *Fr. pantolon*

Belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek

2.2.7. 1946 – Arabacı Ali, Memduh Şevket Esendal

şoför *Fr. chauffeur*

Karada kullanılan motorlu araçları sürüp yöneten kimse, sürücü 53/24

2.2.8. 1950 – Karanfiller ve Domates Suyu, Sait Faik Abasıyanık

Rumca ve İtalyanca kelimeler vardır.

2.2.9. 1979 – Yalıda Sabah, Haldun Taner

maç *Fr. match*

Bazı spor dallarında iki takım, iki kişi, iki taraf arasında yapılan karşılaşma 17/4

tur *Fr. tour*

1. Dolaşma.
2. Bir sonuca ulaşıncaya kadar yapılan iş.
3. Başladığı noktada biten bir veya daha fazla yere önceden belirlenmiş bir programa göre yapılan seyahat 17/7

apartman *Fr. appartement*

Birkaç katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapı 17/2

balkon *Fr. balcon*

1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü
2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat. 17/14

planör *Fr. planeur*

Hava akımlarından yararlanarak uçan, uçağa benzer motorsuz hava taşıtı 17/15

pastel *Fr. pastel*

1. Resim yapmakta kullanılan renkli boya kalemi
2. Böyle kalemlerle yapılan resim
3. Soluk (renk) 18/5

ton *Fr. tonne*

(I) Bin kilogramlık ağırlık birimi; bir metre küp hacminde ve + 4° C deki arı suyun ağırlığı
(II) 1. Çeşitli kalınlık ve incelik derecelerindeki müzik seslerinden her biri
2. Konuşmada sesin duyguları belirtecek biçimde çıkması
3. Ses titreşimlerinin yükselip açılması, titrem
4. Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi 18/5

müzik *Fr. musique*

1. Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki
2. Bu biçimde düzenlenmiş seslerden oluşan eserlerin okunması veya çalınması 18/16

moda *İt. moda*

1. Değişiklik ihtiyacı ve süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik
2. Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük
3. İstanbul'da bir semt adı
4. Geçici olarak yeniliğe ve toplumsal beğeniye uygun olan

klakson *Fr. klaxon*

Korna 18/22

minibüs *Fr. minibus*

10, 12 kişilik küçük otobüs 18/23

şoför *Fr. chauffeur*

Karada kullanılan motorlu araçları sürüp yöneten kimse, sürücü 18/23

telgraf *Fr. télégraphe*

1. İki merkez arasında, kararlaşmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni
2. Bu araçla alınan veya gönderilen mesaj, haber 19/1

helikopter *Fr. hélicoptère*

Dik iniş ve çıkış yapabildiği için dar yerlerde de kullanılabilen, tepeden pervaneli uçan taşıt 19/6

kurye *Fr. courrier*

1. Genellikle elçilik postasını yerine ulaştırmakla görevli kimse.
2. Hızlı gönderilen mektup, koli veya havale
3. Düzenli olarak ticari bir hizmet gören taşıt aracı. 19/7

gentlemen *Fr. gentleman*

Centilmen, iyi arkadaşlık eden, saygılı, görgülü, kibar (erkek) 20/29

telefon *Fr. téléphone*

1. Belirli bir uzaklıktaki konuşmaları ileten ve yansıtan elektrik tesisatının bütünü
2. Birbirinden uzakta bulunan iki kişinin konuşmasını sağlayan cihaz 20/32

fon *Fr. fond*

1. Belirli bir iş için gerektikçe harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak
2. Sinemada, tiyatroda oyuncuların arkasındaki resim, fotoğraf veya çeşitli plastik ögelerden oluşan dekor, görüntü
3. Bir tabloda, üzerinde konunun işlendiği boya katı
4. İç mimaride üstüne başka şeyler eklenen bölüm.
5. Bir kumaşın alt dokusu.
6. ekonomi Bir kuruluşun mali kaynaklarının tümünün göstergesi. 21/12

siluet *Fr. silhouette*

Bir şeyin yalnız kenar çizgileriyle tek renk olarak beliren görüntüsü, gölge 21/12

lise *Fr. lycée*

1. Yükseköğretimden önceki üç veya dört yıllık ortaöğretim
2. Lise öğretiminin yapıldığı kurum ve bina 21/15

avukat *Fr. avocat*

1. Hak ve yasa işlerinde isteyenlere yol göstermeyi, mahkemelerde, devlet dairelerinde başkalarının hakkını aramayı, korumayı meslek edinen ve bunun için yasanın gerektirdiği şartları taşıyan kimse
2. mec. Gerekmediği hâlde başkasının savunmasını üstlenen kimse 21/24

elektrik *Fr. électrique*

1. Maddenin elektron, pozitron, proton gibi parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü
2. Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi
3. Bu enerjiden elde edilen aydınlanma
4. Fiziğin, elektrik olaylarını inceleyen kolu.
5. mecaz Çarpıcılık, cazibe, canlılık 21/34

süveter *Fr. sweater*

Genellikle altına gömlek veya bluz giyilen kolsuz kazak 22/6

poz *Fr. pose*

1. (resim ve fotoğrafta) Duruş

2. Fotoğrafta objektifin açık kaldığı süre.
3. Kurum, çalım 22/7

film *Fr. film*

1. Fotoğrafçılıkta, radyografide ve sinemacılıkta resim çekmek için kullanılan, selülozdan, saydam, bükülebilir şerit
2. Sinemacılıkta, bir oyunun bütününü taşıyan şerit veya şeritlerin bütünü
3. Sinema makinesiyle gösterilen eser
4. Camlara yapıştırılarak içerinin görünmesini engelleyen bir tür ince yaprak 22/11

park *Fr. parc*

1. Bir yerleşme merkezinde halkın gezip hava alması için düzenlenmiş ağaçlık ve çiçekli büyük bahçe, millet bahçesi
2. Otopark
3. Trafik zorunlulukları dışında durma biçimi.
4. Cephane, makine veya otomobillerin bulunduğu yer 23/6

biblo *Fr. bibelot*

Çeşitli maddelerden yapılan heykel, vazo gibi zarif küçük süs eşyası 23/9

vapur *Fr. vapeur*

Su buharı gücüyle çalışan gemi 23/18

radyo *Fr. radio*

1. Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi
2. Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş

3. Radyo istasyonlarının yayınlarını alan araç 23/19

televizyon *Fr. télévision*

1. Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt, televizyon alıcısı
2. Televizyon yayını
3. Televizyon yayını yapan kurum veya kuruluş 23/19

diplomatik *Fr. diplomatique*

Diplomasi ile ilgili 23/19

espri *Fr. esprit*

1. İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, nükte
2. Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, nükte 23/21

ambalaj *Fr. emballage*

Eşyayı sarmaya yarayan mukavva, kâğıt, tahta, plastik madde gibi malzeme 23/29

naylon *Fr. nylon*

1. Temel maddesi poliamit reçinesi olan, dayanıklı ve esnek madde
2. Bu maddeden yapılmış olan
3. mec. Düzme, sahte 24/16

platonik *Fr. platonique*

Gerçekte var olmayan, düşte kalan, hep öyle kalması istenilen (sevgi veya ilgi) 24/19

garsoniyer *is.Fr. garçonnière*

Bazı erkeklerin, evlilik dışı ilişkiler için kendi konutlarından ayrı olarak tuttukları özel konut 24/19

sinema *cinéma*

1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi
2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı
3. Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde 24/21

motor *Fr. moteur*

1. Herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren sistem
2. Akaryakıt motoruyla işleyen deniz aracı
3. Motosiklet 24/27

statüko *Fr. statu quo*

Yürürlükte bulunan antlaşmalara göre olması gereken veya süregelen durum 24/31

pike *Fr. piqué*

1. Kabartmalı pamuklu kumaş
2. Bu kumaştan yapılan
3. Bu kumaştan yapılan yatak örtüsü 25/6

sosyete *Fr. société*

1. Topluluk, toplum, cemiyet
2. Bir topluluktaki gelir düzeyi yüksek ve kendilerine özgü yaşama biçimleri olan topluluk 25/14

lüks *Fr. luxe*

1. Giyimde, eşyada, harcamada aşırı gitme, gösteriş, şatafat
2. Gösterişli, şatafatlı
3. Gerekli olanın sınırlarını aşan 26/3

milyon *Fr. million*

Bin kere bin, 1.000.000 ve bu sayının adı 26/3

kotra *Fr. cotre*

Çoğunlukla bir direkli, randası olan, ince gövdeli yelkenli 26/3

kilometre *Fr. kilomètre*

Bin metrelik uzunluk ölçü birimi (km)26/4

jilet *Fr. gilette*

İnce çelikten yapılmış, iki yanı keskin tıraş bıçağı 26/5

model *Fr. modéle*

1. Resim, heykel vb. şeyler yapılırken baka baka benzetilmeye çalışılan nesne, örnek
2. Bir özelliği olan nesne veya kişi
3. Bir sanatçıya poz veren kimse
4. Biçim

5. Örnekleri içinde toplayan dergi
6. Tip
7. Benzer, örnek
8. Örnek olmaya değer kimse veya şey 26/8

manken *Fr. mannequin*

1. Genellikle moda evlerinde giysileri alıcılara göstermek işiyle görevli kimse, model
2. Ressam ve heykeltıraşların gerektikçe model gibi kullandıkları, türlü durumları alabilen eklemli, çoğunlukla tahtadan yapılmış insan veya hayvan örneği
3. Terzilerin, giysi denemek, sergilemek için kullandıkları insan vücudu biçimindeki tahta, mukavva vb. kalıp 26/10

şok *Fr. choc*

Kaza, beklenmeyen bir olay, bazı ilaç ve uyuşturucuların yarattığı, fiziksel veya ruhsal olarak birdenbire gelişen karmaşık belirtilerin tümü 26/13

diyalog *Fr. dialogue*

1. Karşılıklı konuşma
2. Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması
3. Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser.
4. mec. Anlaşma, uyum sağlama veya bu yolda çalışma 26/20

mood *Fr. mode*

Tarz, biçim, şekil

grup *Fr. groupe*

1. Küme

2. Görüşleri, çıkarları bir olan kimseler bütünü, ekip
3. Ortak özellikleri olan varlıklar, nesneler bütünü
4. Çeşitli sınıf veya birliklere bağlı elemanların, belirli bir taktik görevi gerçekleştirmek üzere, tek komutanın emri altında birleştirilmesinden oluşan kıta topluluğu 26/24

bluz *Fr. blouse*

Vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi 26/32

depar *Fr. départ*

Çıkış.

otomobil *Fr. automobile*

Patlamalı, içten yanmalı, elektrikli bir motor veya gaz türbiniyle hareket eden taşıt 27/2

fular *Fr. foulard*
1. Genellikle boyna bağlanan, bir tür ince ipek kumaş
2. İpek eşarp. 27/5

motor *Fr. moteur*

1. Herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren sistem
2. Akaryakıt motoruyla işleyen deniz aracı
3. Motosiklet 27/9

milyon *Fr. million*

Bin kere bin, 1.000.000 ve bu sayının adı 27/14

kotra *Fr. cotre*

Çoğunlukla bir direkli, randası olan, ince gövdeli yelkenli 27/14

televizyon *Fr. télévision*

1. Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt, televizyon alıcısı
2. Televizyon yayını
3. Televizyon yayını yapan kurum veya kuruluş 27/26

prensip *Fr. principe*

İlke, umde 28/7

sportif *Fr. sportif*

Sporla ilgili 28/8

eleman *Fr. élément*

1. Öge, unsur
2. Bir toplulukta çalışan insanların her biri 28/9
3. Kümeye ait varlıklardan her biri

fakülte *Fr. faculté*

Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri 28/9

apartman *Fr. appartement*

Birkaç katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapı 29/14

avantaj *Fr. avantage*

Üstünlük sağlayan şey, yarar 29/14

biblo *Fr. bibelot*

Çeşitli maddelerden yapılan heykel, vazo gibi zarif küçük süs eşyası 29/21

prim *Fr. prime*

1. (işverence) İş hacmiyle orantılı olarak ve iş yapanı isteklendirip, iş hacmini ve verimini artırmak veya sonuca daha kolay ve çabuk ulaşmak amacıyla verilen para
2. İşçilerin ve bunları çalıştıran işverenlerin sosyal güvenlik kurumlarına ödemek zorunda oldukları ücretin belli bir yüzdesiyle belirlenen paraya verilen ad.
3. ekonomi Pay senetlerinin asıl fiyatı ile piyasa fiyatı arasındaki artış. 29/25

standart *Fr. Standard*

1. Belli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış
2. Belirli ölçülere, yasaya, kullanıma uygun olan
3. Örnek veya temel olarak alınabilen, tek biçim.
4. Bir işletmede, bir ürünü, bir çalışma yöntemini, üretilecek miktarı, bir bütçenin para miktarını vb.ni belirlemek için konulmuş kural. 29/26

avantaj *Fr. avantage*

Üstünlük sağlayan şey, yarar 30/1

antipatik *Fr. antipathique*

Sevimsiz, itici, soğuk 30/5

sempati *Fr. sympathie*

Bir insanın bir başkasına karşı doğal ve içgüdüsel olarak bir eğilim, sevgi ve yakınlık duyması, cana yakınlık, sıcakkanlılık 29/6

devalüasyon *Fr. devaluation*

Değer düşürümü 29/14

tüp *Fr. tube*

1. Laboratuvarlarda türlü işlerde kullanılan, bir ucu kapalı cam boru
2. İçine krem, diş macunu, ilaç vb. maddeler konulan, bir ucu burgu kapaklı, plastik veya metal boru
3. Akışkan maddelerin konulduğu, genellikle silindir biçiminde, içi boş, ağzı özel tapalı kap 29/17

perspektif *Fr. perspective*

1. Eşya ve nesnelerin uzaktan görünüşü, görünge
2. Nesneleri bir yüzey üzerine görüldükleri gibi çizme sanatı 30/8

lastik *Fr. élastique*

1. Kauçuktan yapılmış (şey)

2. Ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç
3. Kauçuktan ayakkabı
4. Kauçuktan yazı silgisi.
5. Taşıtların jantlarına yerleştirilen, elastiki tekerlek bandajı
6. Esnek, ince kauçuk veya kauçuklu şerit
7. Bir tür esnek örgü.
8. Korse
9. Uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek şekilde bacağa geçirilen esnek şerit 30/11

elektrik *Fr. électrique*

1. Maddenin elektron, pozitron, proton gibi parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü
2. Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi
3. Bu enerjiden elde edilen aydınlanma
4. Fiziğin, elektrik olaylarını inceleyen kolu.
5. mecaz Çarpıcılık, cazibe, canlılık 30/17

kozmik *Fr. cosmique*

1. Evrenle ve onun genel düzeniyle ilgili
2. Haber alma ile ilgili 30/18

kompleks *Fr. complexe*

1. Karmaşık
2. Karmaşık.
3. Karmaşıklık, karmaşa
4. Aynı ekonomik etkinliği gerçekleştiren sanayinin tesisler bütünü.
5. ruh b. Ruhsal karmaşa 31/11

ekoloji *Fr. ecologie*

Canlıların yaşadıkları çevreyle olan karşılıklı ilişkilerini inceleyen bilim.

2.2.10. 1999 – Komşular, Tahsin Yücel

duble *Fr. doublé*

1. Belirli miktarın veya büyüklüğün iki katı.
2. Giysilerin iç bölümüne geçirilip kumaşla birlikte dikilen astar veya giysilerin içine ayrı olarak giyilen giyecek: 3. Bir kadeh miktarında olan (içki)
4. İkili, gidiş ve gelişi ayrılmış (yol).

radyo *Fr. radio*

1. Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi
2. Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş
3. Radyo istasyonlarının yayınlarını alan araç

televizyon *Fr. télévision*

1. Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt, televizyon alıcısı
2. Televizyon yayını
3. Televizyon yayını yapan kurum veya kuruluş

balkon *Fr. balcon*

1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü

2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat

metre *Fr. métre*

1. Yer meridyen dairesinin kırk milyonda biri olarak kabul edilen, temel uzunluk ölçüsü birimi (kısaltması m)
2. Genellikle desimetre, santimetre, milimetrelere bölünmüş, bir metre uzunluğundaki ölçü aracı.
3. Herhangi bir metre uzunluğunda olan

otobüs *Fr. autobus*

Yolcu taşıyan, motorlu, büyük taşıt

komünist *Fr. communiste*

Komünizm yanlısı olan kimse

tuvalet *Fr. toilette*

1. Yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme, taranma işi
2. Kadınların gece toplantılarında giydikleri gösterişli giysi
3. Vücut temizliği ve bakımı için gereken nesne
4. İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer, abdesthane, ayakyolu, yüznumara, hela, kenef, memişhane, kademhane

paket *Fr. paquet*

1. İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne
2. Yiyecek, ilaç gibi şeylerin kâğıda sarılarak veya bir kutuya konularak satışa hazır duruma getirilmiş belli bir miktar

3. argo (Toplu taşım araçlarında) Dolu

rest *Fr. reste*

1. Pokerde, bir oyuncunun önündeki paranın tümü.
2. Karşı çıkış

manyak *Fr. maniaque*

1. Maniye uğramış (hasta).
2. mec. Gülünç, garip, şaşırtıcı davranışları olan (kimse)
3. Hakaret sözü

kanape *Fr. canapé*

Kanepe1

mayo *Fr. maillot*

Genellikle denize girerken ten üzerine giyilen, vücudun gerekli kısımlarını sıkıca örten giysi

3. GÖRÜŞLER

Dilimizdeki batı kaynaklı yabancılaşmanın sebepleri üzerinde birçok araştırıcı görüş belirtmişlerdir. Bunlardan birkaçını saymak gerekirse:

Ünver (1991) çağdaşlaşma sonucu dilimizin bilim, teknik ve yeni hayatın gerekleriyle ilgili batı kökenli kelimelerin baskısı altına girmesi, buna karşılık on bir yıl süren ilk ve orta eğitim boyunca çocuklarımıza anadilimizin gereği gibi öğretilememesi, kelimelerin çeşitli siyasi renklere boyanarak dilin çekişmelere alet edilmesi ve yabancı dillerle eğitim yapılmasını sebepler arasında saymakta; batıdan gelen kelimeler bir çığ gibi büyürken , bu duruma çare bulması gereken dilcilerimizin, kendi aralarında, imla yoluyla telaffuz öğretmek veya bazı kelimelerin bileşik mi ayrı mı yazılacağı gibi konularda dahi uzlaşamadıklarından dert yanmaktadır.

Sunel (1992), bu sebepler arasında, batı ülkeleri ile karşılıklı ticari ilişkiler ve savaşları, okullarımızda yabancı dille eğitim yapılmasını, 19'uncu yüzyıldan başlayarak sadeleştirme amacıyla dilden atılan Arapça ve Farsça kelimelerin yerini batıdan alınanların doldurmasını, roman ve tiyatro gibi karşılaşılan yeni edebi türlerde eser veren yazarlarımızın,etkisi altında kaldıkları kültürlerin dilini de kullanmalarını saymaktadır.

Ersoylu (1994 a ve b) dilimizdeki batı etkisini tarihi dönemleriyle ele almakta ve son yıllarda günlük yaşayış, kitle iletişim araçları, iş dünyası ve diğer bir kısım alanlardaki kullanımları örnekleriyle açıklamaktadır. Dillerin kelime alışverişi toplumlar arası ilişkilerin kaçınılmaz bir sonucudur. Orta Asya'dan Anadolu'ya gelişimiz dilimizi yerli dil kalıntılarının ve Avrupa'nın etki alanına sokmuştur. Tanzimat dönemindeki yenileşme akımı dile yansıyınca Arapça Farsça bazı kelime, tamlama ve öteki dil unsurlarından dilin arındırılması gündeme gelir, ancak bu arada beliren asrilik akımını ürettiği ukala ve züppe tipler aracılığıyla dilimizde batı yönünde bir yabancılaşma başlar. Cumhuriyetten sonra daha da güçlenen bu özleştirme akımında batı kaynaklı unsurlara karşı takınılan tavırlar çok seyrek ve cılız kalmıştır. Hatta bu konuda bir fikir birliği de yoktur. Aydınların büyük bir kısmı

bu milletler arası kelimelerin kullanılmasını girdiğimiz yeni uygarlığın bir gereği gibi görmektedir. Ayrıca dilimizin genel işleyişi kullanımı, yabancı unsurlarla olan uyum veya uyumsuzluğu onları özümsemesi yahut dışlaması da, eski tarihindeki yabancı (Arapça ve Farsça kaynaklı) unsurlar yüzünden dönüşmüş olduğu durumla ilgilidir.

Korkmaz (1995 a), her toplumun dilinde, diğer devlet ve toplumlarla çeşitli ilişkilerde bulunma, din ve uygarlık alanı değiştirme gibi sebeplerden dolayı tarih boyunca bir kısım değişikliklerin kaçınılmaz olduğunu açıklamakta ve dilimizi Anadolu'ya yerleşmemizden itibareb bu açıdan çeşitli devirlere ayırarak incelemektedir. İlk dönemde, halkın sosyal yaşayış dolayısıyla ihtiyaç duyduğu kelimeler alınmış olup bunlar tarım, ticaret, denizcilik, balıkçılık, yemek kültürü, gelenek ve görenek, idari ve mali konulara aittir. On sekizinci yüzyıldan Tanzimat'a kadar uzanan dönemde ise batıya açılış başlamış, sefaretnamelerle topluma yansıyan bu ilgi, askerlik, tıp, astronomi, mühendislik, denizcilik ve gemicilik alanlarında etkisini göstermiştir. Tanzimat'tan sonraki dönemde yabancı dille eğitim, Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi, yeni edebi türlerin alınışı ve bütün bunlara ek olarak batılı kelimelere verimli bir ortam hazırlayan batı hayranlığı, Fransızca başta olmak üzere birçok dilden kelime akımına yol açmıştır. Osmanlı aydınında Türkçe temelinde bir ana dili bilincinin bulunmamasının payı da büyüktür. İkinci Dünya Savaşından günümüze kadar uzanan dönemde ise siyaset, diplomasi, turizm, ticaret ve çok yönlü kültür ilişkileri dışında bizim kendi sosyal yapımızdan kaynaklanan etkenler de vardır. Yazar bunları başlıca beş başlık altında toplamaktadır : 1. Arı Türkçecilik ve aşırı özleştirmecilik anlayışı 2. Yabancı dilde öğretimin yaygınlaşması 3. Son 30-40 yıl içinde Türkçe eğitimimizde kendini gösteren yetersizlik. 4. Türkçenin bilim dili olamayacağı yolundaki yanlış kanı ve 5. Ana dile karşı önemsemez bir tavır takınılmasına karşılık yabancı dile karşı körü körüne duyulan hayranlık. Korkmaz (1995 b) dilimiz korunması için pek çok öneriler sunmaktadır: yabancı kelimelerin dile yerleşmesini beklemeden bunlara hemen karşılık bulunmalıdır. Yabancı dil hayranlığı önlenmeli dil bilinci ve sorumluluk duygusu geliştirilmelidir. İnsanlarımızın dile hakimiyeti sağlanmalı, bu amaçla dil ve edebiyat derslerinde gerekli düzenlemeler yapılarak güzel Türkçe örneği vermiş yazarlarımız ve bunların eserleri tanıtılmalıdır. İletişim organları için gerekli düzenleme ve denetlemeler

yapılmalı, ayrıca özendirici yollarda denenmelidir. Dili korumak için gerekli yasal yollara da başvurulmalıdır.

SONUÇ

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini, birbirlerine aktardıkları anlaşmalar sistemidir. Dilimiz, insanlığın ilk dönemlerinden beri var olan, dünyadaki en eski dillerden biridir, zaman içinde gelişmiş kendi kurallarını oluşturmuştur. Gelişme sürecinde komşu dillerden beslenmiştir. Bu alışveriş doğaldır. Yalnız, İslamiyet' in kabulüyle dilimiz, Arapça ve Farsçadan kelimeler almakla kalmamış, bu dillerden ekler ve dilbilgisi kurallarını da alarak üslupta değişime kadar gidilmiştir.

Osmanlı'nın, duraklama ve gerileme dönemlerinin getirdiği sorunlarla boğuştuğu zamanlarda, batıdaki gelişmeler, ilerlemeler, yenilikler Osmanlı'yı batıya yöneltmiştir. Anadolu'ya gelişimizle, karşılaşılan batı dillerinin etkisi bu dönemlerde yoğunlaşmıştır.

Dil bilincimizin gelişmeye başladığı doğru bir dil politikası benimsediğimiz yıllarda, dilimizi Arapça ve Farsça kelimelerden arındırma çalışmaları başlamıştır. Aynı zamanda Osmanlı kurtuluşu, batıdaki gelişmeleri, değişmeleri, olduğu gibi alıp uygulamada görmekteydi. Bu da batı dillerinin, dilimizdeki etkisinin artmasına sebep oldu.

Yapılan çalışmaların sonucunda, ele alınan eserlerde, iki yüz doksan beş Fransızca kelimeye rastlanmıştır. Bunların çoğu yeni karşılaşılan eşya ve kavram adlarıdır. Bunlar:

- Hekimlik terimleri (iyot, eter, fistül, iyodoform, kolera, vb.),
- Bilim ve teknik alanındaki ilerlemeler (elektrik, hava gazı, ampul, enerji, vb.),
- Moda sözcükleri (pantolon, potin, ceket, manto, pelerin, robdöşambr, vb.)

gibi alt başlıklara ayrılabilir. Yeni karşılaşılan eşya ve kavramlar alınırken, onlara dilimizde Türkçe bir ad verme yoluna gidilmemiş, zaman geçtikten sonra yapılan çalışmalarda genellikle başarısız olunmuştur. Çünkü ilk ad yayılmış ve alışılmış olup, kullanılması insanlara daha cazip gelmiştir.

Deniz kıyısında geçen öykü ve romanlarda denizcilikle ilgili kelimeler genellikle İtalyanca ve Rumcadır.

Ele alınan iki romanda, yüz altmış altı Fransızca kelime bulunmasına karşılık on öyküde yüz yirmi dokuz Fransızca kelime bulunmuştur. Bu, romanların daha karmaşık bir yapıya sahip olduklarından, daha çok yabancı kelime kullanıldığını öykülerde ise daha basit bir yapı bulunduğundan daha sade bir dille oluşturulduğunu göstermektedir. Romanlardaki kelime sayısı ile öykülerdeki kelime sayısını farklı olması da yoğunlaşma açısından gözden kaçırılmamalıdır.

Sonuç olarak, yapılan bu çalışmada, dikkatleri dildeki kirlenme üzerine çekmek, dilimizi yabancı kelimelerden arındırma çalışmalarına hız vermek amaçlanmıştır.

İNCELENEN ESERLER

1) Nabızade N. (1890): Karabibik, İstanbul, İskele Yayıncılık

2) Samipaşazade S. (1892): Hiç, Ankara, Başbakanlık Basımevi

3) Samipaşazade S. (1892): İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır, Ankara, Başbakanlık Basımevi

4) Safa P. (1931): Fatih-Harbiye*, İstanbul, Ötüken Yayınları

5) Safa P. (1937): Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, İstanbul, Ötüken Yayınları

6) Karaosmanoğlu Y. (1943): Bir Serencam, İstanbul, Remzi Kitapevi

7) Esendal M. Ş. (1946): Otlakçı, Ankara, Bilgi Yayınevi

8) Esendal M. Ş. (1946): Döğüş, İstanbul, Bilgi Yayınevi

9) Esendal M. Ş. (1946): Arabacı Ali, İstanbul, Bilgi Yayınevi

10) Abasıyanık S. F. (1950): Karanfiller ve Domates Suyu, İstanbul, Varlık Yayınları

11) Taner H. (1979): Yalıda Sabah, Ankara, Bilgi Yayınevi

12) Yücel T. (1999): Komşular, İstanbul, Can Yayınları

---

* : Roman

KAYNAKÇA

Abasıyanık, Sait Faik, *Karanfiller ve Domates Suyu*, İstanbul, 1950.

Balıkçısı, Halikarnas, *Parmak Damgası*, Ankara, 2003.

Banguoğlu, T. *Türkçenin Grameri*, İstanbul, 1974

Devellioğlu, F. *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat,* Ankara,

Ergin, M. *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, 1972.

Esendal, M. Ş. Arabacı Ali, İstanbul 1946.

Esendal, M. Ş. (1946): Döğüş, İstanbul, 1946.

Esendal, M. Ş. Otlakçı, Ankara, 1946

Karaosmanoğlu, Y. *Bir Serencam*, İstanbul, 1943

Nabızade, N. *Karabibik*, İstanbul, 1890

Özön M.Nihat, *Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü*,İstanbul, 1962.

Parlatır, Enginün, Okay, Kerman, Yetiş, *Güzel Yazılar Hikayeler* , Ankara, 2008

Parlatır, Gözaydın, Zülfikar, Aksu, Türkmen, Yılmaz, *Türkçe Sözlük 1-2,* Ankara, 1998

Safa, P. Fatih- *Harbiye*, İstanbul, 1931

Safa, P. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu,* İstanbul, 1937

Samipaşazade, S. *Hiç*, Ankara, 1892.

Samipaşazade, S. (1892): *İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır,* Ankara, 1892.

Sezgin Fatin, *Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu,* Ankara, 2004.

Taner, H. *Yalıda Sabah*, Ankara, 1979

Tanpınar, A. *On Dokuzuncu Asır Türk* (4. Baskı), İstanbul, 1976

Yücel, T. *Komşular,* İstanbul, 1999

Türkçede Batı Kaynaklı Kelimeler Sözlüğü, (12 Temmuz 2007), http://tdkterim.gov.tr/bati/